

Analyse af behovet for ændring af håndhævelsesregler på Miljøministeriets område som opfølgning på lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.

1. Baggrund

I forbindelse med behandlingen af forslag til lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (herefter retssikkerhedsloven) tilkendegav miljøministeren over for Folketinget, at han ville igangsætte en analyse af behovet for ændringer af håndhævelsesreglerne i miljø- og naturlovgivningen. Baggrunden er, at det skal sikres, at myndighederne har de nødvendige redskaber til at sikre en effektiv håndhævelse uden at komme i konflikt med retssikkerhedsmæssige principper, herunder selvinkrimineringsforbuddet. Dette notat indeholder Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens analyse af behovet for lovændringer. Der vil blive udarbejdet supplerende vejledning til tilsynsmyndighederne. Arbejdet hermed vil gå i gang i september 2004.

Det er angivet i bemærkningerne til retssikkerhedsloven, at reglerne heri viger for internationale forpligtelser. På miljøområdet har en stor del af reglerne helt eller delvis baggrund i sådanne forpligtelser. Imidlertid fastsætter disse sjældent præcise regler for tilsyn og håndhævelse eller for oplysningspligtens forhold til selvinkrimineringsforbuddet. (Det skal her bemærkes, at EF-domstolen, i hvert fald på konkurrenceområdet, har anlagt en snævrere fortolkning af selvinkrimineringsforbuddet, end den der er lagt til grund i retssikkerhedsloven.) Det vil derfor være vanskeligt at vurdere, om man konkret er i en situation, hvor retssikkerhedslovens regler eventuelt viger. Dertil kommer, at mange af reglerne på miljøområdet er en blanding af nationale regler og regler der gennemfører internationale regler. Det vil derfor være u håndterbart i praksis, hvis der i vidt omfang skal sondres mellem de to situationer. Derfor er behovet for ændringer er vurderet uafhængig af, om de EU-regler og andre internationale forpligtelser, der gælder på miljøområdet evt. i visse tilfælde vil kunne begrunde fravigelser fra retssikkerhedslovens regler, og det er forsøgt at komme med forslag, der så vidt muligt vil gøre det overflødigt at overveje fravigelse af retssikkerhedslovens regler for at sikre tilstrækkeligt tilsyn med og håndhævelse af regler, der gennemfører internationale forpligtelser.

2. Generelle overvejelser

Retssikkerhedsloven indeholder regler om

- gennemførelse af tvangsindgreb, f.eks. regler om varsling, legitimation, rapporter m.v. (kapitel 2),
- forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelse af tvangsindgreb (kapitel 3) og
- retten til ikke at inkriminere sig selv m.v. (kapitel 4).

I det følgende vil behovet for lovændringer i forhold til de 3 kapitler blive gennemgået hver for sig.

2.1 Reglerne om gennemførelse af tvangsindgreb.

Reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2 vil betyde visse ændringer i myndighedernes tilsynspraksis. Dette gælder særlig reglerne om varsling og skriftlig begrundelse ved fravigelse af varslingsreglen. Reglerne skal indarbejdes i myndighedernes rutiner, men de medfører ikke behov for lovændringer.

Særlig kan nævnes, at behovet for i visse tilfælde at hemmeligholde identiteten på anmeldere (eller det faktum, at et besøg skyldes en anmeldelse) kan tilgodeses med hjemmel i retssikkerhedslovens undtagelser til varslingsreglen på baggrund af en konkret vurdering af behovet. Der vurderes ikke inden for Miljøministeriets ressort at være områder, hvor der er behov for en generel undtagelsesregel i lighed med den, der gælder på arbejdsmiljøområdet, hvor anmeldelser fra ansatte generelt skal holdes hemmelige.

Miljøministeriet planlægger en eller flere vejledninger til amter og kommuner vedrørende den praktiske gennemførelse af retssikkerhedsloven på miljøområdet, hvor der bl.a. vil blive udarbejdet eksempler på varslingskrivelser m.v.

2.2. Reglerne om forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelse af tvangsindgreb

Reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 3 (§ 9) er i det væsentlige en lovfæstelse af de hidtil gældende grænser for myndighedernes udførelse af tvangsindgreb (herunder tilsynsbesøg) med hjemmel i deres administrative indgrebsbeføjelser. Det vil fortsat være lovligt, at myndighederne ved hjælp af tvangsindgreb undersøger mulige

overtrædelser frem til det tidspunkt, hvor de kan afgøre endeligt, om det er en sag, som de vil anmelde til politiet, og for at politiet kan afgøre, om det er en sag, de – også af ressourcemæssige grunde – kan tage op. Også efter dette tidspunkt vil myndigheden kunne anvende tvangsindgreb, hvis formålet er administrativt, f.eks. at foretage selvhjælpshandlinger, skaffe oplysninger som baggrund for påbud eller indskærpelser eller andre af myndighedens administrative opgaver. Disse regler i retssikkerhedsloven medfører ikke behov for ændringer af håndhævelsesreglerne i Miljøministeriets lovgivning.

Der kan forekomme tilfælde, hvor tilsynsmyndighederne vil være nødt til at anmode politiet om at foretage ransagning m.v. efter retsplejelovens regler, men det ville de også efter den nuværende praksis. Hvis der mod forventning viser sig praktiske problemer vedrørende afgrænsningen mellem de administrative tvangsindgreb og strafferetsplejen, kan dette tages op i forbindelse med evalueringen i 2006 af retssikkerhedsloven.

En undtagelse er havmiljøloven, hvor det foreslås i visse tilfælde at udvide adgangen til at foretage ransagning efter retsplejelovens § 63, jf. nærmere nedenfor afsnit 3.2.

Der kan endvidere være behov for visse præciseringer af adgangsreglerne i nogle af ministeriets love, men dette skyldes de overvejelser, som reglerne om selvinkriminering giver anledning til, og vil blive nærmere omtalt nedenfor under 2.3 og under omtalen af de enkelte love i afsnit 3.

Anvendelsen af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 3 vil blive nærmere beskrevet med eksempler i den ovenfor omtalte vejledning.

2.3. Reglerne om retten til ikke at inkriminere sig selv m.v.

2.3.1. Beskrivelse af reglerne og problemets omfang

Reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 4 (§ 10) bygger bl.a. på praksis om det såkaldte selvinkrimineringsforbud i den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Forbuddet bygger på domspraksis og indebærer, at den der er anklaget for en forbrydelse ikke må pålægges at afgive oplysninger, der kan inkriminere ham selv.

Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende den præcise afgrænsning af forbuddet er ikke klar, ikke mindst hvad angår administrative myndigheders anvendelse af oplysningspligter i den fase, hvor myndigheden har en mistanke om, at der er begået et strafbart forhold, men det endnu ikke er besluttet, om der skal rejses straffesag, eller om myndigheden overhovedet vil melde forholdet til politiet.

I retssikkerhedslovens § 10 er der fastlagt en fortolkning af selvinkrimineringsforbuddet, som medfører, at oplysningspligter ophører med at gælde, når myndigheden har en konkret mistanke om et strafbart forhold, også selv om forholdet endnu hverken er meldt til politiet eller der er truffet beslutning herom. Dette gælder dog ikke, hvis de pågældende oplysninger ikke kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse.

Det er vigtigt at understrege, at oplysningspligterne gælder, uanset om oplysningerne vil afsløre et strafbart forhold, hvis myndigheden ikke har nogen konkret mistanke på det tidspunkt, hvor oplysningerne skal afgives. Resultater af virksomhedens egenkontrol skal således som altovervejende hovedregel fortsat afgives, selv om de viser overtrædelser, da myndighederne normalt ikke har nogen konkret mistanke om overtrædelser på dette tidspunkt. Tilsvarende vil regler om, at virksomheder m.v. skal indberette forurening eller uheld til myndighederne også fortsat gælde, da formålet med reglerne netop primært er at gøre myndighederne opmærksom på forhold, de ikke selv havde opdaget, så de kan træffe de nødvendige foranstaltninger hurtigst muligt. På det tidspunkt, hvor pligten indtræder, har myndigheden således normalt ikke nogen konkret mistanke om strafbart forhold.

Forarbejderne til retssikkerhedsloven giver ikke nogen særlig præcis angivelse af, hvad der skal forstås ved "konkret mistanke". Myndighedens mistanke skal være "så stærk, at der ville være grundlag for inden for strafferetsplejen at rejse en sigtelse eller tillægge vedkommende en sigtets rettigheder. Der skal således foreligge omstændigheder, spor, m.v., som på objektive grundlag og med rimelighed kan tale for vedkommendes mulige skyld." Konkret mistanke kan – i hvert fald i visse tilfælde – indtræde tidligere end det tidspunkt, hvorfra § 9 finder anvendelse.

Mistankekravet går både på det objektive gerningsindhold (om grænseværdier f.eks. er overtrådt) og på tilregnelsen (altså om der er handlet forsætligt eller uagtsomt eller der er tale om et hændeligt uheld). Selv om der er konstateret en overtrædelse, kan der således godt være tilfælde, hvor der ikke er en konkret mistanke om strafbart forhold, fordi der ikke er noget der tyder på, at overtrædelser er sket forsætligt eller uagtsomt.

Ifølge forarbejderne er man ikke inden for § 10's område, hvis der er tale om mistanke om en overtrædelse, som myndigheden ikke på det foreliggende grundlag agter at melde til politiet. Dette har stor betydning på mange af

Miljøministeriets kontrolområder, idet det kun er en meget lille del af de overtrædelser, der konstateres, som bliver politianmeldt. Reglerne om tilsyn og håndhævelse har således som primært formål at sikre, at ulovlige forhold lovliggøres – fysisk eller retligt. Langt de fleste forhold lovliggøres i praksis ved hjælp af de administrative håndhævelsesbeføjelser og kun ved grove eller gentagne overtrædelser, eller hvis de administrative håndhævelsesbeføjelser i øvrigt ikke viser sig tilstrækkelige, skrives til politianmeldelse. Dette skyldes dels, at erfaringerne viser, at man over for de fleste virksomheder, der gerne vil overholde reglerne, opnår mest med et dialogbaseret tilsyn, dels at de administrative håndhævelsesbeføjelser i en lang række tilfælde er mere effektive, bl.a. fordi overtrædelser af miljølovgivningen ikke altid har den højeste prioritet hos politiet, og fordi straffesager tager lang tid.

I de tilfælde, hvor myndigheden på forhånd vurderer, at den overtrædelse, som den har mistanke om, ikke vil føre til en politianmeldelse, vil retssikkerhedslovens § 10 altså ikke medføre nogen ændringer, og myndigheden kan bruge oplysningspligterne over for virksomheden.

I tilfælde, hvor myndigheden har en konkret mistanke om et strafbart forhold og på forhånd vurderer, at der kan blive tale om politianmeldelse, vil myndigheden imidlertid skulle overholde § 10. Det indebærer, at myndigheden skal gøre virksomheden opmærksom på, at den ikke har pligt til at afgive oplysninger, der kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Dette gælder, selv om oplysningerne er nødvendige for den administrative håndhævelse eller for forebyggelse eller bekæmpelse af forurening eller fare for mennesker eller miljø, hvis de også vil kunne have betydning for straffesagen. Myndigheden kan altså være afskåret fra at kræve oplysninger, selv om disse primært ønskes til brug for udformning af f.eks. indskærper eller påbud eller foretagelse af selvhjælpshandlinger eller til brug for vurdering af, hvilke afværge- eller oprydningsforanstaltninger, der er nødvendige.

Kun hvis det kan udelukkes, at oplysningerne kan have betydning i den påtænkte straffesag, kan oplysningerne alligevel kræves af myndigheden. Det vil imidlertid formentlig sjældent være tilfældet, idet de oplysninger, som miljømyndighederne har brug for, i langt de fleste tilfælde også vil kunne have betydning for straffesagen.

Miljøministeriet har ikke nogen præcise oplysninger om, hvordan amter og kommuner som tilsynsmyndigheder generelt hidtil har anvendt oplysningspligter i mistankesituationer. Det er ikke Miljøministeriets indtryk, at myndighederne afstår fra at kræve oplysninger til brug for administrativ håndhævelse eller forureningsbekæmpelse på grund af overvejelser om selvinkriminering.

Spørgsmålet er kun udtrykkeligt behandlet i forarbejderne til jordforureningsloven, og her er det tilkendegivet, at påbudsbestemmelserne om forureningsundersøgelser er begrænset af selvinkrimineringsforbuddet, men det angives også, at dette kun vil få betydning i undtagelsestilfælde, idet selvinkrimineringsforbuddet først finder anvendelse fra sigtelsestidspunktet, og at der normalt ikke foreligger nogen sigtelse, når der gives undersøgelsespåbud.

Fremover skal tilsynsmyndighederne i nogle tilfælde på et tidligere tidspunkt overveje, om de er inden for § 10's område. Dette vil der være behov for vejledning om, og det vil blive behandlet i den ovenfor omtalte vejledning til amter og kommuner.

Hvis myndigheden vurderer, at den er inden for § 10's område, skal den vejlede den mistænkte om, at denne ikke er forpligtet til at afgive oplysninger. Hvor mange virksomheder der herefter vil nægte frivilligt at udlevere oplysninger, kan ikke bedømmes på forhånd. Mange virksomheder, som er interesserede i at bibeholde et godt og tillidsfuldt forhold til tilsynsmyndigheden, vil formentlig udlevere oplysningerne frivilligt. Ligeledes må man forvente, at virksomheder normalt vil udlevere oplysningerne, hvis de viser, at der ikke er nogen overtrædelse, eller at denne er undskyldelig.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at myndighederne i nogle tilfælde vil få sværere ved at få udleveret egenkontrolresultater, sammensætningsoplysninger for kemiske produkter eller andre dokumenter, få forklaringer om hændelsesforløb eller få udført forureningsundersøgelser. Da § 10 finder anvendelse allerede fra det tidspunkt, hvor der foreligger "konkret mistanke" (hvilket som nævnt i hvert fald i nogle tilfælde er tidligere end det tidspunkt, hvor § 9 finder anvendelse), og da der ikke er nogen undtagelse for de tilfælde, hvor oplysningerne skal bruges til administrativt formål, kan myndighederne mangle oplysninger til brug for forureningsbekæmpelse eller forebyggelse af fare for mennesker eller miljø eller til brug for administrativ håndhævelse, f.eks. udstedelse af påbud eller indskærper. Det må derfor undersøges, om der er behov for nye redskaber for myndighederne til at skaffe sig de pågældende oplysninger ad anden vej, eller for at håndtere de nævnte situationer uden disse oplysninger.

2.3.2. Forslag til nye redskaber

En del af de hjemler, der foreslås nedenfor forudsætter, at myndigheden kan få adgang til virksomheden m.v. De vil derfor skulle administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9, der regulerer, hvornår myndighederne ikke længere må bruge deres adgangshjemler, men skal lade politiet foretage ransagning m.v. efter retsplejelovens regler. Der er en række tilfælde, hvor myndighederne i medfør af retssikkerhedslovens § 10 er afskåret fra at afkræve virksomheden oplysninger, fordi der er en konkret mistanke om et strafbart forhold, men hvor retssikkerhedslovens § 9 medfører, at myndighederne stadig har lov at bruge deres adgangshjemler. Dette gælder, hvor sagen endnu ikke er så oplyst, at den er klar til at overgive til politiet, eller hvor myndighederne har behov for oplysningerne til brug for deres administrative opgaver (f.eks. påbud, selvhjælpshandling, forureningsbekæmpelse). I de situationer, der er nævnt i afsnit 2.3.1 vil myndighederne således, selv om de ikke kan afkræve virksomheden oplysninger, i de fleste tilfælde kunne gå på tilsynsbesøg uden at komme i konflikt med retssikkerhedslovens § 9. I det omfang de pågældende oplysninger kan skaffes af myndigheden selv, f.eks. ved at iagttage eller undersøge forholdene på stedet eller ved selv at finde papirer i virksomhedens arkiver m.v., kan den derfor gøre det. Dette vil løse myndighedens problemer i en række tilfælde.

Det foreslås derfor, *at adgangsbestemmelserne i miljølovene i nødvendigt omfang præciseres, så det er sikkert, at de dækker alle de forhold, som myndighederne har behov for.* Der er bl.a. i visse love behov for at præcisere, at myndighederne kan beslaglægge dokumenter m.v.

Hvis der er tale om, at myndighederne ikke kan påbyde virksomheden en udgiftskrævende undersøgelse, som der, hvis man ikke var omfattet af § 10 i retssikkerhedsloven, ville være hjemmel til at pålægge virksomheden at udføre for egen regning, må det overvejes at give myndigheden hjemmel til at udføre undersøgelsen for virksomhedens regning. Der er tale om en parallel til eksisterende hjemler til selvhjælpshandlinger, men disse forudsætter typisk enten at der er tale om en akut situation, eller at virksomheden har undladt at opfylde et påbud.

Hvis man ikke indfører en sådan hjemmel, vil der kunne forekomme tilfælde, hvor den udgift til undersøgelser, som efter hidtidig praksis ville have været afholdt af virksomheden, vil blive væltet over på myndighederne, eller hvor indsatsen til imødegåelse af forurening vil blive svækket. Dette vil harmonere dårligt med forurenere-betaler-princippet, og vil endda komme de virksomheder til gode, som har overtrådt reglerne så groft, at politianmeldelse er på tale. Hvis sagen ender med en straffesag, vil der være mulighed for at få visse omkostninger dækket som sagsomkostninger i medfør af retsplejelovens regler herom. Hvis det imidlertid enten af myndigheden eller af politiet opgives at føre en straffesag, vil dette ikke være muligt, og afholdte omkostninger vil ikke kunne kræves refunderet af virksomheden. Dette ville kunne give anledning til en vanskeligt forklarlig forskelsbehandling, idet virksomheder, hvor overtrædelsen ikke er af en karakter, hvor der vil ske politianmeldelse, vil skulle betale efter de gældende regler.

Det foreslås derfor, at der i de love, hvor det er relevant, *indføres en hjemmel til at myndighederne kan udføre undersøgelser for virksomhedens regning, selv om der på grund af selvinkrimineringsreglerne ikke kan afkræves oplysninger, herunder udstedes undersøgelsespåbud til virksomheden.* Undersøgelserne, som myndighederne foretager, vil i mange tilfælde være identiske med dem, som virksomheden ellers skulle have foretaget, men kan også have en anden art, hvis der f.eks. er tale om, at myndighederne via undersøgelser er nødt til skaffe oplysninger, som virksomheden allerede ligger inde med, men ikke vil afgive.

Beslutninger om at iværksætte sådanne undersøgelser vil have karakter af en afgørelse, og de bør som hovedregel skulle forvarsles på samme måde som de påbud, de erstatter, og kunne påklages i samme omfang som disse, så virksomheden kan få prøvet, om betingelserne for at udstede påbud eller i øvrigt kræve oplysningerne ville have været til stede, hvis man ikke var inde i en § 10-situation. De bør desuden kun kunne træffes, hvis virksomhederne ikke giver samtykke til frivilligt at udføre undersøgelserne/give oplysningerne.

Vedrørende egenkontrol vil en regel om, at myndighederne kan udføre denne for virksomhedens regning, normalt ikke være aktuel i forhold til dokumentation vedrørende allerede begåede overtrædelser, idet man typisk ikke kan udføre egenkontrollen efterfølgende, hvis der f.eks. er tale om måling af om grænseværdier for udledning var overholdt på et givet tidspunkt. I forhold til fremtidig egenkontrol vil retssikkerhedslovens § 10 kun i yderst sjældne tilfælde være aktuel, da en konkret mistanke om en sket overtrædelse normalt ikke giver konkret mistanke om, at den vil fortsætte. Eventuelt kan myndigheden i tilfælde, hvor der er sket overtrædelser, pålægge virksomheden skærpede egenkontrolkrav, herunder at egenkontrollen skal udføres af et eksternt laboratorium, eller pålægge virksomheden at indsende resultaterne af egenkontrollen løbende. Dette er der allerede hjemmel til i de gældende regler om egenkontrol. Imidlertid vil myndigheden, også selv om man ikke er inden for området for § 10, kunne være i den

situation, at den – ud fra virksomhedens hidtidige opførelse – kan have grund til at tvivle på, om den vil udføre egenkontrollen, vil udføre den korrekt, eller vil indsende oplysningerne. I sådanne situationer vil der også kunne være behov for, at myndigheden overtager egenkontrollen for virksomhedens regning.

Det foreslås derfor, *at myndighederne får hjemmel til for en periode at overtage egenkontrollen for virksomhedernes regning* i tilfælde, hvor myndigheden har grund til tvivle på, at virksomheden vil overholde egenkontrolkravene, eller hvor det i øvrigt skønnes nødvendigt af håndhævelsesmæssige grunde, f.eks. fordi der er risiko for, at man kommer i en § 10-situation, fordi virksomheden allerede har overtrådt reglerne, og myndigheden derfor agter at foretage politianmeldelse næste gang den konstaterer en overtrædelse.

En sådan afgørelse vil skulle forvarsles og vil kunne påklages på linje med de ovenfor omtalte afgørelser.

I en afgørelse om at overtage egenkontrollen skal der kunne fastsættes vilkår, der skal sikre, at egenkontrollen kan udføres af myndigheden, f.eks. vilkår om, at virksomheden skal meddele, hvornår visse anlæg vil være i drift, så der kan foretages målinger på et relevant tidspunkt.

Det skal dog understreges, at det ikke vil være alle typer egenkontrol, som det er relevant for myndigheden at overtage. Førelse af logbøger om forhold i den daglige drift eller løbende overvågning af driftsparametre via måleudstyr, som er indbygget i produktionsapparatet, vil myndighederne f.eks. ikke meningsfuldt kunne overtage udførelsen af.

Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor myndighederne til trods for de ovennævnte hjemler ikke kan fremskaffe oplysninger, som de har brug for. I visse tilfælde vil andre end den mistænkte virksomhed ligge inde med disse oplysninger. Det kan f.eks. være laboratorier, der har foretaget analyser for virksomheden, eller kunder og leverandører, som har oplysninger om, hvad de har leveret til og modtaget fra virksomheden. I de fleste af miljølovene er der imidlertid ikke hjemmel til, at myndighederne kan afkræve tredjemand oplysninger.

Det foreslås, at der *indføres hjemmel til at afkræve tredjemand oplysninger*, hvor det kan være relevant.

Hjemmelen bør ikke begrænses til § 10-situationer, da den kan være lige så relevant i tilfælde, hvor virksomheden uberettiget nægter at give oplysninger. Hvis man er inde i en § 10-situation, vil hjemmelen i øvrigt være begrænset til tilfælde, hvor oplysningerne tilvejebringes til brug for behandling af andre spørgsmål end fastsættelse af straf. Dette svarer til undtagelsen i retssikkerhedslovens § 9, stk. 2. Da miljømyndighederne i langt de fleste tilfælde, også selv om der foreligger en konkret mistanke, vil have behov for oplysningerne af hensyn til administrativ håndhævelse eller forureningsbekæmpelse, vil denne begrænsning dog ikke have særlig stor betydning.

Det foreslås også i relevant omfang at indsætte en *pligt for ansatte til at komme med oplysninger*, de er i besiddelse af, f.eks. om hvad de selv har gjort eller set på virksomheden. Ved undersøgelse af uheld på en virksomhed er det således f.eks. særdeles vigtigt fra de implicerede at kunne få oplysninger om, hvilken forurening der sket, og hvordan den er sket, for at myndigheden kan træffe beslutning om forureningsbekæmpende foranstaltninger og om eventuelle påbud til forebyggelse af lignende uheld.

I retssikkerhedsloven er det hovedreglen, at de ansatte identificeres med virksomheden, hvis denne er en juridisk person (men ikke ellers), og denne regel er bl.a. begrundet i, at det virker ulogisk, hvis det skal være afgørende for krav om udlevering af dokumenter, hvem der konkret bliver spurgt og har adgang til dem. Denne hovedregel er dog fraveget på arbejdsmiljøområdet (hvor reglerne skal beskytte de ansatte) således at de ansatte skal give oplysninger, også i tilfælde af konkret mistanke mod virksomheden om et strafbart forhold, i det omfang oplysningerne søges tilvejebragt til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf. Hvis det viser sig i praksis, at miljømyndighederne får problemer med at få nødvendige oplysninger fra ansatte efter retssikkerhedslovens ikrafttræden, kan det i forbindelse med evalueringen af retssikkerhedsloven i 2006 overvejes at indføre en tilsvarende regel som på arbejdsmiljøområdet.

I en gruppe af tilfælde vil de ovennævnte midler ikke kunne sikre, at myndighederne altid kan fremskaffe de oplysninger, de har brug for til den administrative håndhævelse eller til forureningsbekæmpelse og forebyggelse. Der kan f.eks. være tilfælde, hvor man ikke kan få at vide, hvordan et uheld er sket, eller hvad der er blevet udledt, eller hvor man ikke kan finde egenkontrolresultater, som virksomheden selv har foretaget, eller ikke kan finde ud af, hvilket laboratorium, der har udført dem. Der kan også være tilfælde, hvor man måske ville kunne finde disse oplysninger, hvis man ledte længe nok, men hvor man ville risikere, at det ville tage uforholdsmæssig lang tid, enten

i forhold til ressourceanvendelsen som sådan eller i forhold til behovet for hurtig indgriben mod en forurening eller et formentlig farligt produkt.

I sådanne tilfælde vil der i nogle tilfælde i dag være adgang for myndigheden til at tage virksomhedens nægtelse af at give oplysninger i betragtning til skade for virksomheden ved afgørelser om at gribe ind over for virksomheden eller et produkt.

Hvis myndigheden f.eks. skal foretage akutte foranstaltninger over for en forurening eller skal foretage en undersøgelse af en sket jordforurening, men man ikke kan få at vide, hvad forureningen består af, eller hvor meget der er blevet udledt, må det være berettiget at foretage foranstaltninger ud fra en worst case bedømmelse af, hvad der efter de foreliggende omstændigheder kan være tale om, og afkræve virksomheden betaling herfor efter de gældende regler. Tilsvarende kan myndighederne give påbud til virksomhederne om mere omfattende forebyggende foranstaltninger i tilfælde, hvor man ikke kan få fuld klarhed over, hvordan en overtrædelse er sket, og derfor ikke kan målrette de forebyggende foranstaltninger så meget, som man ellers ville have kunnet. Dette vil gælde i tilfælde, hvor heller ikke virksomheden er i besiddelse af nærmere oplysninger om forureningen, og beskyttelsen af miljø og sundhed kan ikke være ringere, hvis virksomheden har disse oplysninger, men blot nægter at udlevere dem til myndigheden.

I visse tilfælde kan der også blive tale om at nedlægge forbud mod et produkt eller en virksomheds drift på baggrund af manglende oplysninger. I kemikalieloven findes f.eks. en bestemmelse, hvorefter myndighederne kan forbyde et produkt, hvis man ikke får oplysninger om sammensætningen heraf i overensstemmelse med loven. Denne bestemmelse er nødvendig, fordi myndighederne ikke har nogen reel mulighed for at analysere sig frem til indholdet i et kemisk produkt, hvis man ikke ved, hvilke stoffer man skal lede efter. Denne bestemmelse gælder principielt også i tilfælde, hvor myndigheden ikke har nogen grund til at tro, at produktet er ulovligt, og det vil være vanskeligt at forklare, at beskyttelsesforanstaltninger i form af forbud ikke også skulle finde anvendelse, hvis man er i en § 10-situation, hvor der er en konkret mistanke om, at produktet er ulovligt - også selv om virksomheden i dette tilfælde ikke kan afkræves oplysningerne.

Tilsvarende vil det - som en sidste udvej - kunne være nødvendigt at nedlægge driftsforbud mod en virksomhed, der ikke kan eller vil komme med oplysninger, der gør det muligt for myndigheden at bedømme, om den giver anledning til væsentligt forurening og føre tilsyn med virksomhedens vilkår i øvrigt. Heller ikke her vil der være grund til at have en dårligere beskyttelse af miljø sundhed, blot fordi virksomheden p.g.a. retssikkerhedslovens § 10 ikke kan afkræves alle eller nogle af oplysningerne, således at der i den situation ikke skulle kunne nedlægges forbud, blot fordi man er inde i § 10.

Selvinkrimineringsforbuddet drejer sig om ret til ikke at udtale sig i forbindelse med strafferetlig forfølgning, men regulerer ikke, hvilke konsekvenser manglende oplysninger i øvrigt kan have i forhold til administrative afgørelser. Selv i relation til strafferetlig forfølgning udelukker selvinkrimineringsforbuddet ikke, at man tillægger den anklagedes tavshed en vis bevismæssig vægt til skade for vedkommende.

Det foreslås derfor, at det præciseres i lovforslagets bemærkninger, at det forhold, at den mistænkte p.g.a. retssikkerhedslovens § 10 ikke kan afkræves de pågældende oplysninger, ikke skal afskære myndighederne fra at træffe beskyttelsesforanstaltninger i form af de nævnte typer administrative afgørelser, på det samme grundlag som hvis man ikke var inde i § 10.

3. Gennemgang af behovet for ændringer i de enkelte love på miljø- og naturområdet

Gennemgangen omfatter alle love under Miljøministeriet, som indeholder strafsanktionerede oplysningspligter eller hjemmel til i regler eller afgørelser at fastlægge sådanne oplysningspligter. Love, der ikke indeholder oplysningspligter, eller hvor oplysningspligterne ikke vurderes at kunne komme i konflikt med selvinkrimineringsforbuddet, f.eks. fordi de ikke kan vedrøre forhold, hvor der er sket en overtrædelse, eller fordi de alene håndhæves gennem processuel skadevirkning (f.eks. nægtelse af en tilladelse eller afslag på tilskud) er ikke medtaget i gennemgangen.

Først gennemgås de lovområder, som regulerer forskellige former for aktiviteter, hvor myndighedernes tilsyn og håndhævelsespraksis i høj grad er baseret på oplysninger fra forurenere og producenter m.v. På disse områder spiller oplysningspligt, herunder egenkontrol og undersøgelsespåbud en central rolle og de under afsnit 2.3. beskrevne problemtyper og løsningsmuligheder vil derfor være relevante i større eller mindre omfang.

Herefter gennemgås en række øvrige love hvor anvendelse af oplysningspligter, herunder egenkontrol og anvendelse af undersøgelsespåbud, kun spiller en meget begrænset rolle for myndighedernes tilsyn og håndhævelse, og hvor der ikke på det foreliggende grundlag vurderes at være grundlag for at stille forslag om nye håndhævelsesinstrumenter. Dette gælder eksempelvis en række love vedrørende arealanvendelse og naturbeskyttelse.

3.1. Miljøbeskyttelsesloven

Efter miljøbeskyttelsesloven kan der fastsættes regler om egenkontrol efter § 7 a. I reglerne kan det fastsættes, hvornår resultaterne skal indsendes til myndigheden, eller det kan fastsættes, at de blot skal stå til rådighed for myndigheden eller indsendes på anmodning. Der er fastsat en række regler om egenkontrol med hjemmel i denne bestemmelse. Som eksempler (blandt mange) kan nævnes VOC-bekendtgørelsen, rensribekendtgørelsen og gyllebeholderkontrolbekendtgørelsen.

I andre tilfælde fastsættes krav til egenkontrol konkret. Det kan ske som en del af tilladelser eller godkendelser f.eks. efter § 19, § 28 eller § 33. Det kan også ske som en del af et påbud om forureningsbegrænsende foranstaltninger efter f.eks. § 42. Vilkår om egenkontrol kan revideres med hjemmel i § 72, stk. 2, og kan også fastsættes selvstændigt med hjemmel i denne bestemmelse, hvis de materielle vilkår er fastsat, men der mangler egenkontrollvilkår.

Egenkontrol spiller i praksis en afgørende rolle for kontrollen med miljøbeskyttelseslovens overholdelse.

Der kan forekomme tilfælde, hvor selvinkrimineringsforbuddet vil gøre, at egenkontrolresultater ikke kan kræves udleveret. Dette kan f.eks. gælde, hvis myndigheden selv har konstateret en formodet strafbar lovovertrædelse, som egenkontrolresultaterne kan belyse yderligere.

Ud over den regelmæssige egenkontrol kan der gives konkrete påbud om udlevering af oplysninger eller foretagelse af undersøgelser med hjemmel i § 72 og i forskellige bekendtgørelser og konkrete afgørelser. Dette er både relevant i forhold til situationer, hvor der er tale om at kontrollere overholdelse af regler, og i tilfælde, hvor det skal undersøges, om der skal fastsættes vilkår for en (hidtil ureguleret) virksomhed. I den sidstnævnte situation er selvinkrimineringsforbuddet ikke relevant, men det kan det være i den førstnævnte situation, hvis der er en konkret mistanke.

Inden for miljøbeskyttelseslovens område forekommer alle de ovenfor under afsnit 2.3 beskrevne problemtyper, ligesom alle de nævnte redskaber vil kunne være relevante i større eller mindre omfang.

Der er i dag hjemmel til at foretage selvhjælpshandlinger for den ansvarliges regning, hvis den ansvarlige ikke udfører påbudte foranstaltninger (herunder tilvejebringelse af oplysninger) (§ 69, stk. 1, nr. 3) og i akutte tilfælde (§ 70). Derimod vil der ikke være hjemmel til at foretage selvhjælpshandling for den ansvarliges regning, hvis denne ikke selv er forpligtet til at udlevere oplysninger p.g.a. retssikkerhedslovens § 10, og der ikke er tale om et akut tilfælde.

Der er ikke nogen hjemmel til fremadrettet at overtage udførelsen af egenkontrollen for den ansvarliges regning. Dette vil ikke være relevant i forhold til alle typer egenkontrol efter loven, men kan være det i forhold til f.eks. udtagelse og analyse af spildevandsprøver m.v.

Den nuværende adgangsbestemmelse i § 87 angiver ikke klart, at myndigheden om nødvendigt kan medtage dokumenter og andre genstande, f.eks. computere, hvorpå oplysninger befinder sig, fra virksomheden. Dette bør præciseres, da myndighederne kan få øget brug herfor i situationer, der bliver omfattet af retssikkerhedslovens § 10.

Der er i dag ikke en generel hjemmel til at kræve oplysninger fra andre end den ansvarlige for forhold, der er reguleret af loven. Der kan blive et øget behov herfor, og det foreslås derfor, at der indsættes en hjemmel til at kræve oplysninger fra leverandører/kunder til den ansvarlige, f.eks. laboratorier, der udfører analyser, virksomheder, der leverer kemikalier til den ansvarlige eller slagterier, der aftager dyr fra et husdyrbrug. Endvidere vil det være relevant at kunne kræve oplysninger fra ansatte.

Det vil ofte på miljøbeskyttelseslovens område være sådan, at afgørelser må træffes på det foreliggende grundlag, som måske er ufuldstændigt, og hvor man i visse tilfælde må lade usikkerheden komme virksomheden til skade. Det er derfor relevant at præcisere i bemærkningerne, at dette ikke ændres i tilfælde, hvor den pågældende i medfør af retssikkerhedslovens § 10 er undtaget fra de oplysningspligter, der ellers gælder.

Miljøbeskyttelseslovens hovedområde er regulering af forurenende virksomhed. I den forbindelse skal ”virksomhed” forstås bredt som alle anlæg, aktiviteter m.v., der kan medføre forurening, og ikke blot som erhvervsvirksomhed. De eksempler, der er anført ovenfor og i de specielle bemærkninger til lovforslaget vedrører primært erhvervsvirksomheder, da de problemer, der er tale om primært vil opstå i den forbindelse. De foreslåede hjemler bør imidlertid ikke indskrænkes hertil, da der også kan være situationer, hvor der kan være behov for at anvende dem over for en forurener, der ikke driver en erhvervmæssig virksomhed.

Miljøbeskyttelseslovens tilsyns- og håndhævelsesreglerne afspejler, at loven hovedsagelig regulerer virksomhed og ikke produkter. Imidlertid er der også (bl.a. som gennemførelse af EU-regler) udstedt regler, der stiller krav til visse varer, f.eks. krav vedrørende forurening fra mobile ikke-vejgående maskiner, og krav om pantmærker på emballager til øl og læskedrikke. Lovens tilsyns- og håndhævelsesregler bør afspejle dette. Når man alligevel justerer lovens tilsyns- og håndhævelsesregler, bør det endvidere overvejes at sørge for, at myndighederne har klar hjemmel til at foretage de nødvendige tilsyns- og håndhævelsesskridt i forhold til regulerede varer. Det bør således sikres, at myndighederne i § 87 har hjemmel til ikke alene at udtage prøver af f.eks. spildevand til analyse, men også har hjemmel til at udtage eksemplarer af regulerede varer til nærmere undersøgelse uden at betale herfor. En sådan udtrykkelig hjemmel findes i kemikalieloven. Håndhævelsesbeføjelserne i § 69 bør endvidere suppleres med en hjemmel til at kræve, at den ansvarlige trækker ulovlige varer tilbage fra markedet. Endvidere bør det sikres, at § 72, hvorefter myndighederne kan kræve oplysninger, omfatter den ansvarlige for markedsføring af regulerede produkter. Dette er ikke klart i dag, hvor den omfatter ”den, der er ansvarlig for *en virksomhed, der kan give anledning til forurening*”.

Det foreslås derfor, at der fremsættes forslag indeholdende følgende ændringer eller præciseringer:

1. Hjemmel til i § 10-situationer ved en selvhjælpshandling for virksomhedens regning at fremskaffe oplysninger, der ellers ville have kunnet gives virksomheden påbud om at fremskaffe for egen regning. (Ny bestemmelse)
2. Hjemmel til at overtage egenkontrollen for virksomhedens regning, når det skønnes nødvendigt, både i § 10-situationer og i øvrigt. (Ny bestemmelse)
3. Som konsekvens af 1 og 2 bør § 110 (strafbestemmelsen) suppleres med en regel om straf for at fjerne eller ændre på måleinstrumenter m.v., som myndigheden har stillet op.
4. Adgangsbestemmelsen i § 87, stk. 1, bør præciseres, så det fremgår udtrykkeligt, at myndigheden om nødvendigt kan fjerne dokumenter og genstande, herunder f.eks. computere, som oplysninger befinder sig på, eksemplarer af regulerede varer, som skal undersøges m.v.
5. Hjemmel til at afkræve leverandører og modtagere af varer til/fra og leverandører af tjenesteydelser til en virksomhed (ikke-udgiftskrævende) oplysninger. Endvidere til at afkræve ansatte oplysninger om forhold, de selv har kendskab til. (Ny bestemmelse)
6. Ændring af § 69, så myndigheden får hjemmel til at pålægge den ansvarlige for markedsføringen af et reguleret produkt at kalde dette tilbage fra markedet.
7. Præcisering af § 72, så der bliver klar hjemmel til at kræve oplysninger for den ansvarlige for markedsføringen af regulerede produkter.
8. Præcisering af, at det ved anvendelse af håndhævelsesregler og andre indgrebsbeføjelser vil være berettiget at tillægge manglende oplysninger fra virksomheden vægt i samme omfang, når virksomheden (alene) som følge af selvinkrimineringsforbuddet ikke er forpligtet til at fremkomme med oplysningerne, som i en situation, hvor mistanken er mindre stærk og/eller der ikke er tale om et forhold, som myndigheden vil politianmelde, og hvor man derfor ikke er inde i retssikkerhedslovens § 10. (Angivelse i bemærkningerne)

3.2. Lov om beskyttelse af havmiljøet

Egenkontrol og andre oplysninger fra skibe og platforme spiller i praksis en afgørende rolle for kontrollen med havmiljølovens overholdelse.

Efter lov om beskyttelse af havmiljøet (havmiljøloven) kan der fastsættes regler om egenkontrol efter § 24 og § 32.

Efter § 24 kan der fastsættes regler om skibes pligt til anmeldelse af affald. Hjemlen er udmøntet i bekendtgørelse om modtagefaciliteter for affald fra skibe, om skibes aflevering af affald og havnes affaldsplaner. Efter § 32 kan der fastsættes regler om, at virksomheder, der sælger eller leverer brændstof til skibe eller platforme, for egen regning skal indhente, opbevare og udlevere dokumentation for mængde og sammensætning af det brændstof, de sælger eller leverer til skibe eller platforme. Hjemlen er endnu ikke udnyttet.

I andre tilfælde fastsættes krav til egenkontrol konkret. Det kan ske som en del af tilladelser eller godkendelser f.eks. efter § 27, § 30 eller § 33.

Derudover er der f.eks. oplysningspligt i medfør af lovens § 38, hvorefter alle ejere, brugere og førere af samt lodser på skibe straks skal indberette, såfremt der sker udtømmning eller dumpning, som er i strid med loven eller blot er en følge af en ulykke, og skal i den forbindelse på anmodning give alle oplysninger, som har betydning for iværksættelse af foranstaltninger for at forhindre eller bekæmpe forurening af havet.

Der kan forekomme tilfælde, hvor selvinkrimineringsforbuddet vil gøre, at egenkontrolresultater og andre oplysninger ikke kan kræves udleveret.

Inden for havmiljølovens område forekommer mange af de ovenfor under afsnit 2.3 beskrevne problemtyper, ligesom en del af de nævnte redskaber vil kunne være relevante i større eller mindre omfang.

Der kan være behov for, at der etableres en hjemmel for myndighederne til at foretage undersøgelser for den ansvarliges regning i tilfælde, hvor oplysninger ikke kan kræves af den pågældende, fordi man er inde i en situation, der er dækket af retssikkerhedslovens § 10.

Et eksempel kan være, hvis et rederi nægter at udlevere data om sejlroute m.v. på en hurtigfærge i et tilfælde, hvor myndighederne har konkret mistanke om, at færgen har sejlet uden for den godkendte rute. Her vil det være relevant, at myndighederne (med teknisk bistand fra et sagkyndigt firma) for rederiets regning kan udtrække de ønskede oplysninger af færgens "sorte boks".

Amtet giver efter havmiljølovens kapitel 9 tilladelse til dumpning af optaget havbunds materiale (klapning). Der er mulighed for, at der i vilkårene for tilladelsen er krav om analyse af materialet umiddelbart før dumpningen skal finde sted. Her kan det være relevant, at amtet i en § 10-situation har mulighed for selv at udtage prøver for tilladelsesindehaverens regning.

Efter havmiljølovens § 30, stk. 1, har miljøministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udledning og bortskaffelse af stoffer og materialer, der stammer fra undersøgelser eller udnyttelse af undersøiske mineralforekomster, herunder kulbrinter. Hjemmelen er anvendt i bekendtgørelse nr. 394 af 17. juli 1984 om udledning i havet af stoffer og materialer fra visse havanlæg, og vedrører off-shore-indvinding af olie og naturgas.

I folketingsåret 2001/2002 blev indføjet en bestemmelse i havmiljøloven (§ 30, stk. 3) hvorefter der kan fastsættes regler om, at ejere eller brugere af platforme for egen regning skal gennemføre og indsende resultater af undersøgelser af havmiljøets fysiske, kemiske og biologiske tilstand til afdækning af eventuelle miljømæssige påvirkninger af havmiljøet som følge af efterforskning og produktion af kulbrinter. Regler herom vil blive udstedt i 2004 eller 2005. På tilsvarende vis som ovenstående er anført vedrørende klapning kan tilsynsmyndigheden (Miljøstyrelsen) hvis retssikkerhedslovens § 10 finder anvendelse, efter den foreslåede bestemmelse selv udtage prøver for tilladelsesindehaverens regning.

Med hensyn til overtagelse af fremtidig egenkontrol, vurderes dette umiddelbart ikke at være praktisk relevant inden for havmiljølovens område. Meget af den egenkontrol, der skal foretages er af en art, hvor det ikke giver mening, at myndighederne overtager den (f.eks. førelse af journaler m.v.). F.s.v.a. platforme, vurderes en overtagelse af egenkontrollen at være urealistisk p.g.a. platformenes beliggenhed.

Adgangsbestemmelsen i § 45 indeholder ligesom miljøbeskyttelsesloven ikke klar hjemmel til at fjerne dokumenter og genstande, samt til at få adgang til og evt. fjerne computere m.v. Der er derfor af samme grund som i nævnte lov behov for præcisering. Endvidere indeholder adgangsbestemmelsen ikke adgang for andre end Forsvaret til skibe. Imidlertid er Forsvaret ikke tilsynsmyndighed for alle lovens regler, der gælder for skibe. Bl.a. er Skov- og Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen tilsynsmyndighed i forhold til godkendelse af hurtigfærgeruter, og amterne er tilsynsmyndighed i forhold til klapning. Bestemmelsen om adgang til skibe bør derfor udvides til også at omfatte

andre tilsynsmyndigheder efter loven end forsvaret.

Der er i havmiljøloven visse specifikke regler om pligt for tredjemænd til at give oplysninger f.eks. i § 38, hvor lodser og andre, der færdes på eller over havet har pligt til at indberette angående observationer vedrørende olie og kemikalier, men det vil også kunne være relevant at kunne kræve oplysninger fra brændstofleverandører om det leverede brændstof til skibe og platforme samt at kunne kræve analyseresultater fra et laboratorium. Det vil ligesom på miljøbeskyttelseslovens område, f.eks. i uheldssituationer være særdeles relevante at få oplysninger fra ansatte, f.eks. oplysning om indretninger på skibet ved bekæmpelse af olieforurening.

Ligesom på miljøbeskyttelseslovens område vil det ofte være sådan, at afgørelser må træffes på det foreliggende grundlag, som måske er ufuldstændigt, og hvor man i visse tilfælde af hensyn til miljøet må lade usikkerheden komme den ansvarlige til skade.

Som eksempel kan nævnes afgørelser om forbud eller påbud efter lovens § 43, hvor Forsvaret ikke altid inden for den tid, der er til rådighed, hvis en mulig alvorlig forurening skal afværges, kan skaffe sikre oplysninger om risikoen. I sådanne situationer svækkes kravene til dokumentationsgrundlaget for afgørelsen. Dette gælder både, når skibet nægter at udlevere oplysninger, de er i besiddelse af, og når heller ikke skibet har eller kan fremskaffe de nødvendige oplysninger. Det er således for at undgå tvivl herom relevant at præcisere i bemærkningerne, at dette ikke ændres i tilfælde, hvor den pågældende i medfør af retssikkerhedslovens § 10 er undtaget fra de oplysningspligter, der ellers gælder.

I bemærkningerne til retssikkerhedsloven er det anført, ”at havmiljøloven giver hjemmel til, at forsvarsministeren og miljøministeren eller den, de bemyndiger dertil, i tilfælde af olieudslip kan foretage tvangsindgreb efter retsplejelovens regler på skibe og platforme. Miljøministeren vil efter drøftelse med justitsministeren overveje, om der kan være anledning til at foreslå ændringer i havmiljøloven, som giver myndighederne mulighed for også i visse andre tilfælde at foretage tvangsindgreb på skibe mv., selv om betingelserne i lovforslagets § 9 ikke er opfyldt.”

Miljøstyrelsen vurderer, at der er behov for at udvide miljøministerens bemyndigelser til at foretage administrativ ransagning i olieudtømmingssager på platforme til også at omfatte sager om ulovlig kemikalieudtømning/udledning. Man vil ellers risikere, at man ikke kan gribe effektivt ind over for en ulovlig kemikalieudledning, som konstateres, efter at man er kommet på tilsynsbesøg, fordi man kan risikere ikke selv at kunne sikre beviser m.v., og det er urealistisk at tilkalde politiet til platformen.

For så vidt angår skibe har Forsvarsministeriet oplyst, at forsvarets evt. anvendelse af en ransagningsbeføjelse ved mistanke om ulovlig udledning af kemikalier fra et skib i den eksklusive økonomiske zone for det første forudsætter konkret mistanke mod skibet om, at der er foretaget en ulovlig udledning. Denne betingelse lader sig vanskeligt opfylde for så vidt angår flydende stoffer/kemikalier. I henhold til de nuværende bekendtgørelser om udledning af andre flydende stoffer end olie, må der på eksklusiv økonomisk zone udledes kemikalier m.v. i visse koncentrationer, hvis skibet holder en vis fart og er mere end 12 sømil fra kysten. Mistanke om ulovlig udledning af flydende stoffer/kemikalier opstår i forbindelse med, at nogen visuelt ser en stribe efter et skib (miljøfly, andre skibe m.v.). Da det ikke er muligt at vurdere ud fra visuelle observationer, om en synlig stribe efter skibet af kemikalier m.v. overskrider de tilladte koncentrationer, vil forsvaret aldrig kunne fastslå ud fra flyovervågning m.v., om der er tale om en ulovlig udledning, og betingelsen for at udføre en ransagning vil derfor ikke være opfyldt.

For det andet forudsætter boarding af et skib for ulovlig udledning af kemikalier m.v. på eksklusiv økonomisk zone, at der er tale om en ”betydelig udtømning” som har ”medført eller truer med at medføre væsentlig forurening af havet”, jf. Havretskonventionens art. 220, nr. 5. Da det ikke er muligt ud fra visuelle observationer at fastslå, hvad det er for et stof et skib udleder (jf. at flydende stoffer kan være mere eller mindre skadelige, da der kan være tale om alt fra vegetabiliske olier til giftige kemikalier), eller hvor meget der er tale om, vil det ikke være muligt for forsvaret at vurdere, om betingelserne for at foretage boarding/ransagning efter Havretskonventionens art. 220 nr. 5 er opfyldt.

Forsvarsministeriet anser derfor ikke en udvidelse af ransagningsbeføjelsen for hensigtsmæssig på nuværende tidspunkt.

Det foreslås derfor, at der fremsættes forslag om følgende ændringer eller præciseringer:

1. Hjemmel til i § 10-situationer ved en selvhjælpshandling for skibets/rederiets/platformens regning at fremskaffe oplysninger, der ellers ville være kunnet givet skibet, rederiet, platformen, virksomheden etc. via et påbud om at

fremskaffe oplysningerne for egen regning. (Ny bestemmelse)

2. Som konsekvens af 1 suppleres § 59 (strafbestemmelsen) med en regel om straf for at fjerne eller ændre på måleinstrumenter m.v., som myndigheden har stillet op.
3. Adgangsbestemmelserne i § 42 og § 45, stk. 2, præciseres, så det fremgår udtrykkeligt, at myndigheden har adgang til, at myndigheden om nødvendigt kan fjerne dokumenter og genstande, herunder f.eks. computere, som oplysninger befinder sig på. Endvidere udvides bestemmelsen til at omfatte adgang til skibe for andre tilsynsmyndigheder efter loven end Forsvaret.
4. Hjemmel til at afkræve leverandører og modtagere af varer til/fra og leverandører af tjenesteydelser til et skib eller en platform (ikke-udgiftskrævende) oplysninger. Endvidere til at afkræve ansatte oplysninger om forhold de selv har kendskab til. (Nye bestemmelser)
5. Præcisering af, at det ved anvendelse af håndhævelsesregler og andre indgrebsbeføjelser vil være berettiget at tillægge manglende oplysninger fra virksomheden vægt i samme omfang, når virksomheden (alene) som følge af selvinkrimineringsforbuddet ikke er forpligtet til at fremkomme med oplysningerne, som i en situation, hvor mistanken er mindre stærk og/eller der ikke er tale om et forhold, som myndigheden vil politianmelde, og hvor man derfor ikke er inde i retssikkerhedslovens § 10. (Angivelse i bemærkningerne)
6. Ændring af § 63, så hjemmelen til at foretage ransagning efter retsplejelovens regler for platforme udvides til også at gælde i sager om udledning/udtømmning af kemikalier m.v.

3.3 Vandforsyningsloven

Vandforsyningslovens bestemmelser om tilsyn og håndhævelse svarer i princippet til miljøbeskyttelseslovens, og der henvises derfor ligeledes til afsnittet om miljøbeskyttelsesloven. Vandforsyningslovens bestemmelser vil som udgangspunkt skulle ændres på tilsvarende måde som de tilsvarende bestemmelser i miljøbeskyttelsesloven.

Der er i bekendtgørelse nr. 871 af 21. september 2001 om vandkvalitet og tilsyn med vandforsyningsanlæg fastsat regler om kontrollen med drikkevandets kvalitet.

Bekendtgørelse nr. 871 fastsætter en række kravværdier til drikkevand. Der stilles krav om, at der skal foretages regelmæssig undersøgelser af prøver af vandet. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilrettelæggelsen af kontrolordningen efter de nærmere regler i bekendtgørelsen. Dette sker så vidt muligt efter indstilling fra det enkelte vandforsyningsanlæg. På kommunalbestyrelsens foranstaltning kan der foretages supplerende undersøgelser af vandet fra vandforsyningsanlægget på baggrund af nærmere angivne kriterier i bekendtgørelsen.

Vandprøver skal udtages af og undersøges på et akkrediteret laboratorium. Laboratoriet sender resultaterne af kontrollen med vandkvaliteten til bl.a. ejeren af vandforsyningsanlægget, kommunalbestyrelsen og amtsrådet.

Efter vandforsyningslovens § 58 og bekendtgørelse nr. 871 skal ejeren af et vandforsyningsanlæg registrere de vandmængder, der indvindes fra anlægget. Bestemmelsen af indvindingsmængden skal ske med en måleanordning, hvis karakter til enhver tid kan bestemmes af den myndighed, der kan give tilladelse til et anlæg af den pågældende art. Registrering af den indvundne vandmængde skal ske periodisk som angivet i bekendtgørelsen. Anlæggets ejer skal registrere dato for hver opgørelse af indvindingen og den vandmængde, der er indvundet siden sidste registrering. Registreringen skal opbevares mindst 10 år og på anmodning forevises myndighederne. Anlæggets ejer skal årligt sende indberetning til kommunalbestyrelsen om anlæggets årsindvinding.

Der kan forekomme tilfælde, hvor selvinkrimineringsforbuddet vil gøre, at egenkontrolresultater ikke kan kræves udleveret. Dette kan f.eks. gælde, hvis myndigheden selv har konstateret en formodet strafbar lovovertrædelse, som egenkontrolresultaterne kan belyse yderligere. Sådanne tilfælde vil være yderst sjældne, men kan f.eks. være, hvor en vandforsyning mod bedre vidende, og uden som foreskrevet at orientere myndigheder og forbrugere herom, leverer sundhedsfarligt vand til forbrugerne, og hvor en laboratorieprøve vil verificere dette. Hvis myndighederne har fået en konkret mistanke, vil de ikke kunne kræve

oplysningerne.

Som i miljøbeskyttelsesloven er der i vandforsyningsloven hjemmel til at foretage selvhjælpshandlinger for den ansvarliges regning, hvis den ansvarlige ikke udfører administrativt påbudte eller domsfastsatte foranstaltninger, jf. § 65, stk. 4, og § 66, stk. 3. Derimod vil der ikke være hjemmel til at foretage selvhjælpshandling for de ansvarliges regning, hvis denne ikke selv er forpligtet til at udlevere oplysninger p.g.a. retssikkerhedslovens § 10.

Der er endvidere som i miljøbeskyttelsesloven ikke nogen hjemmel til fremadrettet at overtage egenkontrollen for den ansvarliges regning. Dette kan f.eks. være relevant, hvor ejeren af vandforsyningsanlægget ikke som foreskrevet fører periodisk tilsyn med vandkvaliteten eller ikke har opsat anordning til måling af de indvundne vandmængder.

Der er endvidere behov for, at den nuværende adgangsbestemmelse i § 64, der svarer til den nuværende mbl § 87, præciseres på tilsvarende måde som mbl. § 87, således at myndigheden om nødvendigt kan medtage dokumenter og andre genstande. Dette kan f.eks. være egne analyseprøver af vandkvaliteten eller opgørelser over de indvundne vandmængder.

Det vurderes, at den foreslåede ændring af miljøbeskyttelsesloven således, at det bliver muligt at afkræve tredjemand oplysninger, som denne måtte sidde inde med, ikke er relevant for vandforsyningsloven. Dette skyldes kravet i bekendtgørelse. nr. 871 krav om, at laboratoriet skal indsende prøveresultaterne til kommune og amt. Det forekommer usandsynligt, at der kan opstå behov for at indhente oplysninger fra andre tredjemænd end laboratorier, der anvendes til prøveudtagning i medfør af loven.

Vandforsyningsloven indeholder i modsætning til miljøbeskyttelsesloven i § 66, stk. 3, en særskilt hjemmel til selvhjælpshandlinger efter dom. Det er uklart, hvornår denne skal anvendes, og i hvilke tilfælde myndighederne er afskåret fra at anvende den almindelige bestemmelse om selvhjælpshandlinger i § 65, stk. 4. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at ophæve den særlige bestemmelse i § 66, stk. 3. Til sammenligning bemærkes, at selvhjælpshandlinger efter miljøbeskyttelsesloven kan have en endog meget indgribende karakter uden at det er en betingelse, at der foreligger dom, der fastslår ulovligheden.

Der er ikke i vandforsyningsloven fastlagt udpantningsret for selvhjælpshandlinger. Derimod fastsætter udpantningslovens § 1, stk. 1, nr. 5, udpantningsret for selvhjælpshandlinger. Denne hjemmel har været anvendt ved udpantning i forhold til selvhjælpshandlinger hjemlet i vandforsyningslovens § 65, stk. 4, og § 66, stk. 3. Det bør fremgå klart af vandforsyningsloven, hvor der er udpantningsret. Loven bør derfor præciseres, så den kommer til at svare til miljøbeskyttelseslovens bestemmelser herom.

Det foreslås derfor, at der fremsættes forslag indeholdende følgende ændringer eller præciseringer:

1. Hjemmel til i § 10-situationer ved en selvhjælpshandling for virksomhedens regning at fremskaffe oplysninger, der ellers ville have kunnet gives virksomheden påbud om at fremskaffe for egen regning. (Ny bestemmelse)
2. Hjemmel til at overtage egenkontrollen for virksomhedens regning, når det skønnes nødvendigt, både i § 10-situationer og i øvrigt. (Ny bestemmelse)
3. Som konsekvens af 1 og 2 bør § 84 (strafbestemmelsen) suppleres med en regel om straf for at fjerne eller ændre på måleinstrumenter m.v., som myndigheden har stillet op.
4. Adgangsbestemmelsen i § 64 bør præciseres, så det fremgår udtrykkeligt, at myndigheden om nødvendigt kan fjerne dokumenter og genstande, herunder f.eks. computere, som oplysninger befinder sig på.
5. § 66, stk. 3, om selvhjælpshandlinger efter dom ophæves.
6. Der indsættes bestemmelse om udpantningsret for selvhjælpshandlinger i medfør af vandforsyningslovens § 65, stk. 4, og for handlinger angivet under 1 og 2. (Ny bestemmelse)

3.4 Jordforureningsloven

Efter jordforureningslovens § 40 kan amter og kommuner give konkrete påbud til forurenere om udlevering af oplysninger eller foretagelse for egen regning af tekniske undersøgelser. Formålet med bestemmelsen er, at forureningens omfang og karakter, grundvandsforhold o. lign. bliver belyst, således at der kan gives påbud om oprydning eller andre afværgeforanstaltninger.

Da det drejer sig om sket jordforurening, vil det som altovervejende hovedregel være nødvendigt, at der i sagerne gives påbud om tekniske undersøgelser. Udlevering af oplysninger, som virksomheden ligger inde med, vil dog i nogle tilfælde kunne have betydning ved fastlæggelsen af undersøgelsesomfanget. Selvinkrimineringsforbuddet kan være relevant, hvis der er konkret mistanke om en lovovertrædelse.

I lovens § 52 er der forbud mod tilførsel af jord til råstofgrave med mulighed for, at amtsrådet i særlige tilfælde kan meddele dispensation. Efter § 53 kan der fastsættes nærmere regler, herunder at den, der modtager jord, for egen regning skal foretage prøveudtagning, analyser og målinger af jorden. Der er ikke fastsat regler om egenkontrol, men i forbindelse med meddelelse af dispensationer fastsættes krav til egenkontrol konkret.

Inden for jordforureningslovens område forekommer alle de ovenfor under afsnit 2.3 beskrevne problemtyper, ligesom alle de nævnte redskaber vil kunne være relevante i større eller mindre omfang. Endvidere kan der være situationer, hvor det kan give anledning til tvivl, om en oplysning om forurening indhentes primært til brug for myndighedsopgaver efter miljøbeskyttelsesloven eller jordforureningsloven, f.eks. når hændelsesforløbet i forbindelse med en forurening søges klarlagt. Det vurderes derfor at være hensigtsmæssigt, hvis hjemlerne i de to love er parallelle.

Det anbefales derfor, at der foreslås følgende ændringer eller præciseringer:

1. Hjemmel til i § 10-situationer ved en selvhjælpshandling for virksomhedens regning at fremskaffe oplysninger, der ellers ville have kunnet gives virksomheden påbud om at fremskaffe for egen regning. (Ny bestemmelse)
2. Hjemmel til at overtage egenkontrollen for virksomhedens regning, når det skønnes nødvendigt, både i § 10-situationer og i øvrigt. (Ny bestemmelse)
3. Som konsekvens af 1 og 2 bør § 88, stk. 1, (strafbestemmelsen) suppleres med en regel om straf for at fjerne eller ændre på måleinstrumenter m.v., som myndigheden har stillet op.
4. Adgangsbestemmelsen i § 57, stk. 1, bør præciseres, så det fremgår udtrykkeligt, at myndigheden om nødvendigt kan fjerne dokumenter og genstande, herunder f.eks. computere, som oplysninger befinder sig på.
5. Hjemmel til at afkræve leverandører og modtagere af varer til/fra og leverandører af tjenesteydelser til en virksomhed (ikke-udgiftskrævende) oplysninger. Endvidere til at afkræve ansatte oplysninger om forhold, de selv har kendskab til. (Ny bestemmelse)
6. Præcisering af, at det ved anvendelse af håndhævelsesregler og andre indgrebsbeføjelser vil være berettiget at tillægge manglende oplysninger fra virksomheden vægt i samme omfang, når virksomheden (alene) som følge af selvinkrimineringsforbuddet ikke er forpligtet til at fremkomme med oplysningerne, som i en situation, hvor mistanken er mindre stærk og/eller der ikke er tale om et forhold, som myndigheden vil politianmelde, og hvor man derfor ikke er inde i retssikkerhedslovens § 10. (Angivelse i bemærkningerne)

3.5 Lov om kemiske stoffer og produkter

Kontrollen efter lov om kemiske stoffer og produkter bygger i vidt omfang på de oplysninger om stoffernes, produkternes eller varernes indhold, som producenterne og importørerne selv ligger inde med. Det er umuligt for en tilsynsmyndighed at analysere for alt, hvilket indebærer, at kontrollen med eksempelvis klassificering af kemiske stoffer og produkter umuliggøres, hvis myndighederne ikke kan få de nødvendige oplysninger om produkternes indhold.

Der kan forekomme tilfælde, hvor selvinkrimineringsforbuddet vil gøre, at sammensætningsoplysninger ikke kan kræves udleveret.

Der er i § 38 d hjemmel til bl.a. at nedlægge forbud mod et stof, produkt eller vare, hvis myndighederne ikke får

sammensætningsoplysninger. Det anbefales at tydeliggøre den nuværende bestemmelse og bemærkningerne hertil, således at det er klart, at der også kan nedlægges forbud i situationer, hvor den pågældende som følge af retssikkerhedslovens § 10 ikke er forpligtet til at meddele oplysningerne.

Samtidig foreslås det at harmonisere lovens håndhævelsesbestemmelser med miljøbeskyttelseslovens i det omfang forholdene, der reguleres, er sammenlignelige samt at styrke de administrative redskaber til at lovliggøre et ulovligt forhold og at styrke tilsynets muligheder for at pålægge producenter og importører at advare befolkningen mod farerne ved et ulovligt produkt. Hidtil har det været tilsynsmyndighederne, der ved pressemeddelelser har advaret mod et farligt og ulovligt produkt. Der er tale om elementer og instrumenter, som i dag også findes i andre produktrelaterede lovgivninger, som eksempelvis produktsikkerhedsloven og legetøjsbekendtgørelsen.

Det vurderes, at der ikke er behov for ændringer i kemikalielovens regler om adgangsret og oplysningspligter i øvrigt. Der er allerede i dag i lovens § 39 hjemmel til at afkræve alle led i forhandlingskæden de nødvendige oplysninger. Det vurderes endvidere ikke at være relevant at kunne afkræve ansatte oplysninger.

Det foreslås derfor, at der fremsættes forslag, der indeholder følgende ændringer og præciseringer:

1. Nyaffattelse af § 48 med en nærmere beskrivelse af myndighedernes håndhævelsesbeføjelser, herunder at myndighederne kan give påbud om
  - a) at den for forholdet ansvarlige skal oplyse om faren ved produktet,
  - b) at afhjælpe forhold, der er årsag til faren
  - c) tilbagesætte produktet fra markedet.
2. Præcisering for at undgå tvivl om, at der er hjemmel til at nedlægge forbud mod produkter, hvor man ikke kan få sammensætningsoplysningerne, uanset om § 10 i retssikkerhedsloven finder anvendelse i den konkrete situation.

3.6 Lov om miljø og genteknologi

Efter § 16 i lov om miljø og genteknologi fastsættes der vilkår om egenkontrol i godkendelser efter loven. Det er ikke yderligere præciseret i loven eller de tilhørende bekendtgørelser, hvori egenkontrollen skal bestå.

I praksis normeres egenkontrollen i vilkårene i de enkelte godkendelser efter §§ 8 og 9 i loven. Der kan bl.a. fastsættes vilkår om analyse af spildevand, test af filtre på luftafkast, kalibrering af temperaturfølere og kontrol af inaktiveringseffekten af affaldsbehandling ved brug af biologiske metoder. Resultaterne af egenkontrollen afrapporteres enten direkte til tilsynsmyndighederne, eller ved at virksomheden fører logbog, som tilsynsmyndigheden skal have adgang til ved tilsynsbesøg. Vilkår om egenkontrol kan revideres med hjemmel i lovens § 17, stk. 2 og 4.

Der kan forekomme tilfælde, hvor selvinkrimineringsforbuddet vil gøre, at egenkontrolresultater ikke kan kræves udleveret. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor myndigheden selv har konstateret en formodet strafbar lovovertrædelse, som egenkontrolresultaterne kan belyse yderligere.

Efter § 18 i lov om miljø og genteknologi er virksomheder, som kan give anledning til udledning eller overførsel af genetisk modificerede organismer til omgivelserne forpligtet til at give oplysninger af relevans for administrationen af loven til de relevante myndigheder. Efter § 18, stk. 2, er der endvidere hjemmel til at udstede påbud om udgiftskrævende undersøgelser eller frembringelse af nærmere fastsatte oplysninger om art og omfang af udledningen eller overførslen.

Miljøministeren har efter § 19 bemyndigelse til at fastsætte gebyrer til hel eller delvis dækning af myndighedernes udgifter ved behandling af godkendelsessager, undersøgelser, tilsyn og kontrol. Bemyndigelsen er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 687 af 11. oktober 1991 om gebyr i henhold til lov om miljø og genteknologi, der pålægger den, der har en godkendelse efter loven, at betale alle omkostninger, der er forbundet med tilsynsmyndighedens udøvelse af tilsyn med den konkrete aktivitet. I praksis medfører dette, at en virksomhed, der ikke udfører og afrapporterer egenkontrol i overensstemmelse med de fastsatte vilkår herom i afgørelsen, vil kunne påregne, at tilsynsmyndigheden udvider tilsynet med virksomheden og hermed substituerer den manglende egenkontrol med supplerende tilsyn for virksomhedens regning. Som det fremgår giver den eksisterende ordning tilsynsmyndigheden det nødvendige værktøj til at udøve kontrol med genteknologiske aktiviteter uden risiko for forøgede driftsomkostninger for tilsynsmyndigheden. Der er således ikke behov for at supplere den gældende lov med nye regler, der i visse

tilfælde giver tilsynsmyndigheden mulighed for at udføre virksomhedens manglende egenkontrol.

Den nuværende adgangsbestemmelse i § 29 angiver ikke klart, at myndigheden om nødvendigt kan medtage analyser og prøver samt dokumenter og andre genstande, f.eks. computere, hvorpå oplysninger befinder sig, fra virksomheden. Der er derfor af ligesom i de øvrige love behov for præcisering.

Der er i dag ikke en generel hjemmel til at kræve oplysninger fra andre end den ansvarlige for forhold, der er reguleret af loven. Der kan -ligesom på miljøbeskyttelseslovens område - blive behov for at kræve oplysninger fra leverandører/kunder til den ansvarlige samt fra analyseinstitutioner/laboratorier, såfremt der er indgået aftale om analysearbejde.

Det vil på genteknologiområdet – ligesom på miljøbeskyttelseslovens område – kunne være relevant for myndigheden at tage virksomhedens nægtelse af at give oplysninger i betragtning til skade for virksomheden ved afgørelser om at gribe ind over for virksomheden eller et produkt. Det er derfor for at undgå tvivl relevant at præcisere i bemærkningerne, at dette ikke ændres i tilfælde, hvor den pågældende i medfør af retssikkerhedslovens § 10 er undtaget fra de oplysningspligter, der ellers gælder.

Det foreslås derfor, at der fremsættes forslag indeholdende følgende ændringer eller præciseringer:

1. Adgangsbestemmelsen i § 29, stk. 1, bør præciseres, så det fremgår udtrykkeligt, at myndigheden om nødvendigt kan fjerne dokumenter og genstande, herunder f.eks. computere, som oplysningerne befinder sig på.
2. Hjemmel til at afkræve leverandører og modtagere af genetisk modificerede organismer til/fra og leverandører af tjenesteydelser til en virksomhed (ikke-udgiftskrævende) oplysninger. (Ny bestemmelse)
3. **Præcisering af, at det ved anvendelse af håndhævelsesregler og andre indgrebsbeføjelser vil være berettiget at tillægge manglende oplysninger fra virksomheden vægt i samme omfang, når virksomheden (alene) som følge af selvinkrimineringsforbuddet ikke er forpligtet til at fremkomme med oplysningerne, som i en situation, hvor mistanken er mindre stærk og/eller der ikke er tale om forhold, som myndigheden vil politianmelde, og hvor man derfor ikke er inde i retssikkerhedslovens § 10. (Angivelse i bemærkningerne).**

3.7 Skovloven

Loven indeholder i §§ 50, 56, 57 og 65 bestemmelser om oplysningspligt i relation til ydelse af tilskud.

Også tilskudsbekendtgørelserne indeholder regler om oplysningspligt.

Det er vurderingen, at det vil være sjældent, at de oplysninger, som der er pligt til at afgive efter loven har betydning for bedømmelsen af en formodet lovovertrædelse i sager, hvor der er konkret mistanke om strafbart forhold. Det er endvidere vurderingen, at de bestående muligheder for at tilvejebringe oplysningerne ved politiets hjælp inden for retsplejelovens rammer vil være tilstrækkelige. Der forventes kun at være få sager, hvor den mistænkte ikke frivilligt udleverer de ønskede oplysninger, og hvor myndighederne ikke som led i den forvaltningsmæssige behandling af sagen har adgang til selv at skaffe oplysningerne ved anvendelse af tvangsindgreb efter skovlovens § 49 under overholdelse af retssikkerhedslovens § 9.

Det er derfor vurderingen, at der ikke er behov for at ændre skovlovens håndhævelsesregler som følge af retssikkerhedslovforslaget.

3.8 Lov om jagt og vildtforvaltning

Lov om jagt og vildtforvaltning, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 28. januar 1997 indeholder ingen regler om egenkontrol eller oplysningsforpligtelser i selve loven.

En række bekendtgørelser, udstedt med hjemmel i jagt- og vildtforvaltningsloven samt naturbeskyttelsesloven, indeholder regler om protokolpligt o.l. som må vurderes nærmere i forhold til spørgsmålet om selvinkriminering:

§ 10 i retssikkerhedsloven medfører, at forvaltningsmyndighederne, ved en konkret mistanke om strafbart forhold kan være udelukket fra at kræve indsendelse/udlevering af f.eks. protokollen - i så fald må politiet ved en konkret vurdering af forholdet som led i efterforskningen kunne beslaglægge denne. Tilsynsmyndighederne kan dog efter §

9, såfremt formålet er andet end straffastsættelse, kræve adgang til protokollerne/oplysningerne.

Det er vurderingen, at de nye regler ikke giver Skov- og Naturstyrelsen anledning til problemer i forhold til gældende praksis, hvor politiet altid inddrages, hvorfor retsplejelovens regler følges, hvor der er konkret mistanke om strafbart forhold.

3.9 Lov om naturbeskyttelse

Lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 85 af 4. februar 2002, med senere ændringer indeholder ingen bestemmelser om egenkontrol eller oplysningspligt i loven.

Der vil dog kunne fastsættes vilkår om indsendelse af egenkontrolresultater m.v. i tilladelser/dispensationer, der meddeles efter loven.

Overtrædelse af naturbeskyttelsesloven vil ofte vedrøre objektivt konstaterbare og varige forhold, som myndighederne ved udøvelse af deres kontrolbeføjelser har mulighed for selv at tilvejebringe oplysninger om.

Det vurderes, at loven vil kunne administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9 og 10, uden at der dermed bliver behov for nye håndhævelsesinstrumenter.

3.10 Lov om planlægning

Lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 763 af 11. september 2002, indeholder bestemmelser om oplysningspligt i §§ 5 og 7, hvorefter virksomheder som påtænker at etablere større enkeltanlæg, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad, skal give de oplysninger og foretage de undersøgelser, der er nødvendige for en vurdering af de miljømæssige konsekvenser, når de påtænker at etablere de i § 6 c omhandlede anlæg. Disse bestemmelser, der vedrører tiden inden anlæggets etablering, vurderes ikke at give problemer i forhold til retssikkerhedslovens forbud mod selvinkriminering.

Der vil dog kunne fastsættes vilkår om indsendelse af egenkontrolresultater m.v. i tilladelser, der meddeles efter § 8 i bekendtgørelse nr. 428 af 2. juni 1999 om supplerende regler i medfør af lov om planlægning.

Det vurderes, at bestemmelsen vil kunne administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9 og 10, uden at der dermed bliver behov for nye håndhævelsesinstrumenter.

3.11. Lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken

Lov nr. 111 af 12. marts 1988 om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, som senest ændret ved lov nr. 392 af 28. maj 2003, indeholder i § 29 bestemmelser om oplysningspligt i sager om erstatningsspørgsmål som behandles for taksationskommissionen. Loven indeholder ikke i øvrigt bestemmelser om egenkontrol eller oplysningspligt i loven.

Der vil dog kunne fastsættes vilkår om indsendelse af egenkontrolresultater m.v. i tilladelser/dispensationer, der meddeles efter loven.

Overtrædelse af loven vil ofte vedrøre objektivt konstaterbare og varige forhold, som myndighederne ved udøvelse af deres kontrolbeføjelser har mulighed for selv at tilvejebringe oplysninger om.

Det vurderes, at loven vil kunne administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9 og 10, uden at der dermed bliver behov for nye håndhævelsesinstrumenter.

3.12. Lov om vandløb

Lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 632 af 23. juni 2001, indeholder i § 58 en pligt for den, der er ansvarlig for forhold eller anlæg, der er omfattet af loven til efter anmodning fra kommunalbestyrelsen, amtsrådet, Skov- og Naturstyrelsen eller miljøministeren at give alle oplysninger, herunder om økonomiske og regnskabsmæssige forhold, som har betydning for vurderingen af forhold efter loven.

Der vil kunne fastsættes vilkår om indsendelse af egenkontrolresultater m.v. i tilladelser/dispensationer, der meddeles efter loven.

Overtrædelse af vandløbsloven vil ofte vedrøre objektivt konstaterbare og varige forhold, som myndighederne ved udøvelse af deres kontrolbeføjelser har mulighed for selv at tilvejebringe oplysninger om.

Det vurderes, at loven vil kunne administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9 og 10, uden at der dermed bliver behov for nye håndhævelsesinstrumenter.

3.13. Lov om okker

Lov nr. 180 af 8. maj 1985 om okker med senere ændring indeholder ingen bestemmelser om oplysningspligt eller egenkontrol i selve loven. § 3 indeholder en bestemmelse om, at der i en godkendelse kan fastsættes vilkår om etablering af et okkerrensingsanlæg. De vilkår, som eventuelt fastsættes, vil bl.a. kunne indeholde bestemmelser om oplysninger, som skal indsendes.

Ofte vil overtrædelser vedrøre objektivt konstaterbare og varige forhold, som myndighederne ved udøvelser af deres kontrolbeføjelser har mulighed for selv at tilvejebringe oplysninger om.

Det er vurderes, at loven vil kunne administreres i overensstemmelse med retssikkerhedslovens § 9 og 10, uden at der dermed bliver behov for nye håndhævelsesinstrumenter.

3.14. Lov om råstoffer

Lov om råstoffer, jf. lovebekendtgørelse nr. 569 af 30. juni 1997, indeholder bestemmelser om oplysningspligt vedrørende en række nærmere angivne forhold i §§ 28 og 29, herunder om pligt til at afgive oplysninger om boringens beliggenhed, de forefundne jordlag og vandstanden til GEUS. Indvinderne skal efter bekendtgørelse nr. 1164 af 16. december 1996 indsende oplysninger om arten og mængden af råstoffer, der invindes, samt om anvendelsen heraf til amtet, der videresender dem til Danmarks statistik. Disse oplysningspligter har ikke nogen umiddelbar sammenhæng med tilsynet med lovens overholdelse.

Loven indeholder ikke bestemmelser om pligt til at meddele oplysninger til tilsynsmyndighederne og hjemmel til, at tilsynsmyndigheden kan udstede påbud om undersøgelser m.v. for virksomhedens regning svarende til Miljøbeskyttelseslovens § 72, ligesom loven ikke indeholder bestemmelser om egenkontrol. Der vil dog kunne fastsættes vilkår om indsendelse af egenkontrolresultater m.v. i tilladelser/dispensationer, der meddeles efter loven.

For indvinding af råstoffer på havet kan eksempelvis fastsættes vilkår om, at indvindingsmateriel skal være udstyret med og anvende elektronisk kontroludstyr til registrering af indvindingss fartøjets position under indvinding m.v. Disse egenkontrolldata indberettes løbende til tilsynsmyndigheden.

Inden for råstoflovens område vil de afsnit 2.3 beskrevne problemtyper derfor sjældent forekomme, og de nævnte redskaber vil kun undtagelsesvis kunne være relevante, idet egenkontroll oplysninger ikke vil have en sådan karakter, at tilsynsmyndigheden selv kan skaffe dem. I tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkår eller lovgivningen i øvrigt kan tilladelser til råstofindvinding og godkendelse af indvindingsmateriel tilbagekaldes uden varsel.

Det er derfor vurderingen, at der ikke er behov for at ændre råstoflovens håndhævelsesregler som følge af retssikkerhedslovsforslaget.

3. Konklusion.

Analysen viser, at der er behov for at fremsætte et lovforslag med de ovenfor anførte ændringer.

Det skal imidlertid understreges, at det er vanskeligt på forhånd at vurdere, hvilke konsekvenser retssikkerhedsloven vil få i praksis, og hvilke lovændringer, der derfor bør foreslås. Dette skyldes dels, at der ikke på alle områder er klarhed over fortolkning af lovens bestemmelser, og formentlig først bliver det, når domstolene har haft lejlighed til at tage stilling til tvivlsspørgsmålene. Dels skyldes det, at Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen på mange områder ikke har detaljerede oplysninger om, hvordan oplysningspligter m.v. anvendes i praksis, herunder i hvilket omfang der i vilkår for tilladelser og dispensationer stilles krav om indsendelse af egenkontrolresultater m.v., på områder, hvor der ikke i selve loven eller bekendtgørelser eller vejledninger er fastsat krav eller retningslinjer herom. Endelig er det svært at vurdere, i hvilket omfang virksomhederne vil ændre adfærd.

Retssikkerhedsloven skal evalueres efter et år, og justitsministeren skal, hvis der er behov for det, fremsætte forslag om ændring af loven. Miljøministeriet vil naturligvis også skulle bidrage til denne evaluering i form af erfaringer på miljøområdet. Miljøministeriet vil i forlængelse af denne evaluering også tage spørgsmålet om behov for eventuelle yderligere lovændringer på miljøområdet op til overvejelse.

Der er en række andre initiativer i gang, der vedrører tilsyn og håndhævelse, særlig på miljøbeskyttelseslovens område. Det gælder bl.a. projekter om differentieret tilsyn og benchmarking. Desuden skal der som tidligere nævnt udarbejdes en eller flere vejledninger som opfølgning på retssikkerhedsloven. Miljøstyrelsen har planer om at afholde en konference om tilsyn og håndhævelse i foråret 2005, hvor man kan gøre status over de forskellige initiativer.